

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
імені В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
АСОЦІАЦІЯ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ
РАДА ДИРЕКТОРІВ НАУКОВИХ БІБЛІОТЕК
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ
АКАДЕМІЙ НАУК – ЧЛЕНІВ МААН

БІБЛІОТЕКА. НАУКА. КОМУНІКАЦІЯ

100-річчя
Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського

Матеріали міжнародної наукової конференції
(Київ, 6–8 листопада 2018 р.)

КИЇВ 2018

УДК 027.021:001:316.77:007(082)

Збірник містить матеріали міжнародної наукової конференції «БІБЛІОТЕКА. НАУКА. КОМУНІКАЦІЯ», присвяченої 100-річчю Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (6–8 листопада 2018 р.), в яких висвітлені традиції та інновації у діяльності наукових бібліотек у цифрову епоху.

Українськими та зарубіжними фахівцями розкриті теоретичні та прикладні аспекти формування, використання, організація доступу до електронних інформаційних ресурсів наукової бібліотеки в сучасному веб-середовищі та оптимізації бібліотечної діяльності у розвитку національного інформаційного простору, зокрема інтеграції друкованих і електронних бібліографічних ресурсів у формуванні репертуару періодики; розглянуті традиції та новачі місць зберігання і використання документальних історико-культурних фондів; представлені здобутки і перспективи історії книжкової культури України; репрезентовані інноваційні бібліометричні технології і наукометричні дослідження. Представлено результати науково-історичних розвідок про визначних бібліотекознавців та бібліографів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та дослідження з бібліотечної біографіки.

Видання адресоване працівникам бібліотечно-інформаційної галузі, фахівцям документно-комунікаційної сфери, викладачам, аспірантам і студентам вишів.

Відповідальний редактор:

О. М. Василенко

БІБЛІОТЕКА. НАУКА. КОМУНІКАЦІЯ : 100-річчя Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 6–8 лист. 2018 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Асоц. б-к України, Рада дир. б-к та інформ. центрів – членів МААН. – Київ, 2018. – 824 с.

Редакційна колегія:

Л. А. Дубровіна – чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук; В. І. Попик – чл.-кор. НАН України, д-р іст. наук; В. М. Горovий – д-р іст. наук; О. М. Василенко – канд. іст. наук; О. А. Вакульчук – канд. іст. наук; Т. Ю. Гранчак – д-р наук із соц. комунікацій; Т. В. Добко – д-р наук із соц. комунікацій; Т. В. Коваль – канд. іст. наук; Г. І. Ковальчук – д-р іст. наук; Л. Й. Костенко – канд. техн. наук; К. В. Лобузiна – д-р наук із соц. комунікацій; Л. В. Муха – канд. іст. наук; С. В. Старовойт – канд. іст. наук; Н. В. Стришенець – д-р іст. наук.

Автори несуть повну відповідальність за підбір та точність наведених фактів, цитат, власних імен, бібліографічних посилань та ін. відомостей.

Затверджено до друку вченою радою
Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського
протокол № 4 від 13.09.2018

ISBN 978-966-02-8614-6

© Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, 2018

Список використаних джерел

1. Справочник библиотекаря / кол. авт. : А. Н. Ванеев, И. Г. Васильев, О. М. Зусьман [и др.]. – 3-е изд., испр. и доп. – Санкт-Петербург : Профессия, 2007. – 496 с.
2. Методи та процедури оцінювання впливу бібліотек. Інформація та документація. Methods and procedures for assessing the impact of libraries. Information and documentation. (ISO 16439:2014, IDT) ДСТУ ISO 16439:2016. – Чинний від 2016-09-01. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 82 с.
3. Показники функціонування бібліотек. Інформація та документація. Library performance indicators. Information and documentation. (ISO 11620:2014, IDT) ДСТУ ISO 11620:2016. – Чинний від 2016-09-01. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 100 с.
4. Василенко О. М. Вопросы социальной эффективности библиотечно-информационной деятельности: проблемы формирования сбалансированной системы показателей библиотечной статистики / О. М. Василенко // Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития : науч.-практ. и теорет. сб. / НАН Украины, Нац. б-ка Украины им. В. И. Вернадского, МААН, Совет директоров науч. б-к и информ. центров : редкол. : А. С. Онищенко (пред.) [и др.]. – Киев, 2012. – Вып. 10. – С. 116–129.

УДК 021.2 : 004- 047.22

Воскобойнікова-Гузєва Олена Вікторівна
Voskoboïnikova-Huzieva Olena

завідувач кафедри бібліотекознавства та інформології

Head of Department

доктор наук із соціальних комунікацій

Doctor of Sciences in Social Communications

старший науковий співробітник

Senior Research Fellow

Київський університет імені Бориса Грінченка

Borys Grinchenko Kyiv University

БІБЛІОТЕКА І ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

THE LIBRARY AND DIGITAL COMPETENCE

Дослідження присвячене з'ясуванню ролі і місця бібліотечно-інформаційних установ у процесі засвоєння знань та навичок, необхідних особистості для оволодіння цифровою компетентністю. The research is devoted to the clarification of the role and place of library information institutions in the process of learning the knowledge and skills necessary for the individual to acquire digital competence.

Ключові слова: бібліотека, освіта, освіта протягом життя, цифрова компетентність, інформаційна етика.

Keywords: library, education, education throughout life, digital competence, informational ethics.

Бібліотека сучасного суспільства є поліфункціональною установою, яка стає важливою складовою інформаційної, просвітницької та освітньої інфраструктури. Мета нашого дослідження полягає у визначенні перспектив участі бібліотечно-інформаційних установ у процесі формування ключових компетентностей особистості для навчання впродовж життя, зокрема цифрової компетентності.

У перекладі з латинської поняття «компетентність» (*competentia*) означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід. Отже, певна компетентність (загальнокультурна, навчально-пізнавальна, інформаційна, комунікативна та інші) набувається особистістю у процесі життя, навчання, спілкування, трудової практики, дозвілля.

Звертаємо увагу на десять ключових компетентностей «Нової української школи» – ключової реформи Міністерства освіти і науки України, яка орієнтована на створення такої моделі навчального закладу, що даватиме учням не тільки знання, а й вміння застосовувати їх у житті. Визначений фахівцями-освітянами перелік компетентностей включає: спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами, спілкування іноземними мовами, математичну грамотність, компетентності в природничих науках і технологіях, інформаційно-цифрову компетентність, соціальні і громадянські компетентності, підприємливість, загальнокультурну грамотність, екологічну грамотність і здорове життя. З огляду на вищенаведений перелік, можна передбачити, що шкільна або

публічна бібліотека мають перспективу активного залучення до формування в учнів загальнокультурної та екологічної грамотності, інформаційно-цифрової компетентності тощо.

Інформаційно-цифрова компетентність, яку здобуває учень у процесі навчання передбачає впевнене та водночас критичне застосування ІКТ для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією у практичній діяльності, в публічному просторі та приватному спілкуванні. Складовою цієї компетентності є інформаційна і медіа-грамотність; знання основ програмування та роботи з базами даних; алгоритмічне мислення; навички безпеки в Інтернеті та кібербезпека; етика роботи з інформацією; знання з основ авторського права та інтелектуальної власності.

Набуття цифрової компетентності може продовжуватися особистістю у процесі навчання у закладі вищої освіти. Так, зокрема проектом стандарту вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня спеціальності 029 «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» у переліку загальних компетентностей зазначено навички використання інформаційних і комунікативних технологій. А в колі спеціальних компетентностей передбачено формування здатності майбутнього фахівця до проектування та створення інформаційних систем, ресурсів, продуктів та послуг; здатність використовувати сучасні прикладні комп'ютерні технології та програмне забезпечення для вирішення завдань спеціальності тощо. Звісно, виконання таких завдань забезпечується цілим комплексом навчальних дисциплін, проте наукова бібліотека закладу вищої освіти як науково-інформаційний центр може долучатися до їх виконання, бути базою для практичного закріплення здобутих бакалаврами інформаційно-технологічних знань та умінь.

Проте набуття навичок цифрової компетентності необхідно будь-якій особистості у будь-якому віці, незалежно від рівня освіти та статків. Оновлена редакція ключових компетентностей для навчання впродовж життя (2018), однією з найважливіших у сучасному суспільстві визначає цифрову компетентність – здатність впевнено, критично та відповідально використовувати цифрові технології для навчання, роботи та участі у громадському житті суспільства. Оволодіння цією компетентністю дає людині можливість самовираження у цифровому суспільстві, розвиває цифрову

комунікативність та уміння співпрацювати в онлайн-спільнотах, орієнтує на необхідність дотримання етичних норм поведінки в соціальних мережах, володіння технологіями кібербезпеки тощо. І залучення до цього процесу публічних та наукових бібліотек бачиться нами об'єктивною необхідністю та, одночасно, додатковою можливістю включення бібліотечно-інформаційних установ в освітню інфраструктуру суспільства.

УДК 658:330.87

Довгань Олександр Дмитрович

Dovgan Oleksandr

старший науковий співробітник

Senior Research Fellow

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

Doctor in Law, Senior Research Fellow

НБУВ

V. Vernadsky National Library of Ukraine

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ КІБЕРБЕЗПЕКИ НАУКОВИХ УСТАНОВ

SPECIFIC ASPECTS OF CORPORATE CULTURE OF CYBER SECURITY OF SCIENTIFIC INSTITUTIONS

Розглянуто авторське бачення поняття корпоративної культури кібербезпеки суб'єктів наукової та науково-технічної діяльності, її складових, принципів та методів формування.

Considered of the paper presents an author's mining of internal cyber security of research institutions, its components, principles and methods of formation.

Ключові слова: корпоративна кібербезпека, корпоративна культура кібербезпеки, суб'єкти наукової діяльності.

Keywords: internal cyber security, internal cyber security of research institution.

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	3
---------------------	---

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА У ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ТРАДИЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ

Бабарико-Омельченко В. Б., Бабарико Д. П., Муравицкая Р. А. Роль Белорусской сельскохозяйственной библиотеки в содействии научным коммуникациям учёных-аграриев	7
Білоус В. С. Науковий вектор діяльності бібліотеки закладу вищої освіти	13
Бублик О. Г. Завдання соціокультурної діяльності наукової бібліотеки у законодавчих актах щодо розвитку духовних цінностей	18
Венідиктова А. В. Роль маркетингових досліджень для розвитку інновацій наукових бібліотек	23
Воскобойнікова-Гузєва О. В. Бібліотека і цифрова компетентність	28
Довгань О. Д. Окремі аспекти корпоративної культури кібербезпеки наукових установ	31
Іванов Ю. Ф., Іванова М. В., Білінець Н. Г. Ліцензійні договори щодо об'єктів права інтелектуальної власності в діяльності бібліотек	38
Кириленко О. Г. Проблеми авторського права в науковому опрацюванні документів та організації електронних каталогів бібліотек	43
Клименко О. З. Матеріали до стандартизації бібліотечної справи на сторінках «Бібліотечного вісника»	45
Коваль Т. М., Лопата О. М. Нормативно-правова база та система стандартів ЄС та IFLA щодо збереження персональних даних користувачів бібліотек	48
Коваль Т. М., Туровська Л. О., Шевченко І. В. Статистичний облік читачів: від традицій до міжнародних стандартів	56
Кунанець Н. Е., Липак Г. І. Об'єднані цифрові ресурси	

Наукове видання
БІБЛІОТЕКА.
НАУКА.
КОМУНІКАЦІЯ:
100-річчя Національної бібліотеки України
імені В. І. Вернадського

Матеріали міжнародної наукової конференції
(Київ, 6–8 листопада 2018 р.)

Науковий редактор
О. З. Клименко

Редактори
С. С. Гарагуля, Т. В. Герасімова, Т. Ю. Гранчак, С. Г. Закірова,
О. С. Залізнюк, Л. П. Загока, Г. Ю. Калініч, О. З. Клименко,
Т. В. Котлярова, Н. М. Маслакова, Т. В. Симоненко,
М. А. Філіпович, В. А. Шкаріна

Комп'ютерна верстка
О. М. Литвин

Підп. до друку 1.10.2018. Формат 60x84/16.
Папір офс. Ум. друк. арк. 40,62. Обл.-вид. арк. 37,0
Наклад 200 прим. Зам № 16.

Видавець і виготівник Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського
03039, Київ, просп. Голосіївський, 3

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 1390 від 11.06.2003 р.